

PUBLICACIÓ PERIÒDICA
DE CULTURA

CERVELLÓ
PRIMAVERA 2012
NÚMERO 4

SAU LLÓ

L'ARXIU MONTSERRAT TARRADELLAS I MACIÀ
DEL MONESTIR DE POBLET

RECORDANT LES NOSTRES VINYES

EL CERVELLÓ DE MOSSÈN SERDÀ

CONSELL EDITORIAL

PRESIDENT
Josep M. Raventós

COORDINADOR
Pere Larrosa

DISSENY I MAQUETACIÓ
Jaume Pons

REVISIÓ LINGÜÍSTICA
Montserrat Luque

ADMINISTRACIÓ
Adjutori Gramunt

COL-LABORADORS:

MARY CARMEN ÁLVAREZ

MONTSERRAT BARTOL

CHRISTIAN FEIJÓ

JAVIER GAY

PERE LARROSA

ANTONI MONFORTE

FRANCESC PASQUAL

JAUME PONS

XAVIER PONS

MARIA DOLORS ROIG

COL-LABORACIÓ ESPECIAL:

MONTSERRAT CATALAN I BENAVENT

FOTO PORTADA:

Jaume Pons
Vitrall de Sant Jordi, gentilesa de
HOTEL CAN RAFEL

EDITA:

SEGLE
nou

Santa Anna, 1 l'Ateneu
08758 Cervelló
artipons@gmail.com
pelarros@gmail.com

IMPRIMEIX

Gràfiques Ossó S.L.
Sant Feliu de Llobregat
info@grafiquesosso.com

SAULÓ núm. 4 (2ª any) Primavera 2012
Reservats tots els drets.

S'autoritza la reproducció de treballs d'aquesta publicació sempre que se'namenti la procedència.

© dels textos i les il·lustracions: els autors corresponents.

Tiratge: 250 exemplars.

La revista SAULÓ i Segle Nou no es fan necessàriament responsables de totes les opinions expressades pels seus col·laboradors.

DISTRIBUCIÓ GRATUÏTA
Dipòsit Legal B-23.175-2011

EDITORIAL

Sant Jordi, Patró de Catalunya

Aquest històric i llegendari personatge neix a Capadòcia (Turquia) en el si d'una família cristiana. Jordi entrà a la milícia romana i les seves qualitats humanes el dugueren a ocupar llocs destacats de comandament. L'emperador Dioclesià obligà a Jordi a adorar a Apol·lo, ell s'hi negà i l'emperador el féu martiritzar i decapitar el 23 d'abril de l'any 303 d. de C. Ben aviat Sant Jordi fou venerat per les comunitats cristianes de l'Orient Mitjà.

Les peregrinacions, les creuades i la presència d'occidentals a Terra Santa significà la descoberta d'aquest màrtir i la seva implantació per tot Europa.

Països com Anglaterra, Àustria, Polònia, Armènia, Grècia, Rússia, Lituània, etc. el tenen com a patró.

Jaume I en el segle XIII intercedí al sant per a les seves campanyes d'expansió de la corona catalano-aragonesa. Les Corts del Principat reunides a Barcelona l'any 1456 declaren Sant Jordi patró de Catalunya i festa a tot el Principat.

La llegenda de Sant Jordi que amb la seva llança mata el drac alliberant d'aquesta manera a la princesa i al seu poble. Aquesta llegenda apareix i és divulgada a partir del segle XIII pel dominic i bisbe de Gènova, Iacobo da Varazze.

Amb la renaixença a mitjan del segle XIX començà la recerca de la nostra història i de la necessitat identitària. Sant Jordi en serà l'emblema que guiarà amb el seu coratge, conviccions i valentia cap a la nostra afirmació nacional.

Avui diada de Sant Jordi posem a les vostres mans aquesta revista que d'alguna manera vol contribuir a la celebració d'aquesta gran manifestació cívica que cada any ens donem els catalans, com imatge de cultura, d'amor i de país.

Joep M. Raventós i Broch

SUMARI

3	FILA SET Història del teatre a Cervelló	14	TRES I ACCIÓ Cinema o entreteniment?
4	RETALLS D'HISTÒRIA Recordant les nostres vinyes	15	HISTÒRIES NATURALS El carrer de la Saturnia pyrri
6	EN CLAU DE SOL Amanida	16	RACONS DEL MEU PAÍS Begues
7	RECALLS D'HISTÒRIA L'Arxiu Montserrat Tarradellas i Macià del Monestir de Poblet	18	TRAÇOS Segon cicle d'art a la biblioteca
11	OLOR DE TINTA El Cervelló de Mossèn Serdà	19	FOGONS I CELLERS Padrins, fillols i filloles i la tradició catalana de "La Mona de Pasqua"
13	APUNTS DE GEOGRAFIA Un breu resum geomorfològic del nostre entorn		

HISTÒRIA DEL TEATRE DE CERVELLÓ PRIMERA PART (II)

Antoni Monforte

El 3 d'agost de 1899 amb motiu de la Festa Major de Cervelló hi va haver una funció extraordinària a l'antic Ateneu. Es tractava de la primera representació a Cervelló de *Terra Baixa*, d'Àngel Guimerà. L'estrena a Cervelló d'aquesta obra va suposar el debut al nostre poble de la companyia d'Enric Borràs del Teatre Romea de Barcelona i la presència del seu autor, Àngel Guimerà, a Cervelló.

El programa es completava amb el monòleg de l'advocat i escriptor Manuel Rovira i Serra, fill de Cervelló: El Repatriat, interpretat pel mateix Enric Borràs.

La tragèdia en un acte de José Echegaray en llengua castellana: El prólogo de un drama i el sàinet en un acte de Lluís Llibre, El que no vulguis per tu... .

La funció començava a les nou del vespre i vist el programa devia acabar de matinada, perquè entremig, el jove pianista de l'entitat Julio Claveria tocava al piano les millors peces del seu repertori. El preu de l'entrada era de 0,75 cèntims de pesseta i la sala estava adornada luxosament pel senyor Falés de Molins de Rei.

L'any 1901, una colla de joves cervellonencs, amants del teatre, es varen trobar per fer una funció a l'Ateneu el dia de Nadal. L'obra escollida fou el drama de Ferrer i Codina: *Un jefe de la coronela*. En aquella època i durant molts anys, era costum d'acabar la vetllada amb un sàinet còmic que tothom esperava però com que era el dia de Nadal en varen fer dos: *A pèl i a repèl* i *Un japic cantan victòria*. Entre els aficionats que hi debutaven trobem els joves Josep Campderrós, Josep Pañella, Vicenç Casanellas, Jaume Llopart i els senyors Bessons, Roca, Cuscó, Sàbat, Planas, Martí i Nicolau. Als entreactes el jove pianista fill de Cervelló, Julio Claveria, tocava al piano algunes peces del seu repertori. La funció va començar a dos quarts de nou del vespre i el preu de l'entrada era de 0,50 cèntims de pesseta els adults i 0,25 els petits.

L'any 1902, en J. Capdevila, mestre d'escola, crea a Cervelló la Companyia Humorística, per fer una comèdia divertida el dia de Sant Joan a l'Ateneu Cervelloní, que aquest era el nom que tenia a principi del segle XX. L'obra escollida fou la comèdia en dos actes de Joaquim Albanell i Viles titulada *Un cas com un cabàs* i el sàinet *Un afaita clatells*. El jove pianista Julio Claveria seguia tocant el piano als entreactes i entre els joves aficionats que feien d'actors trobem Salvador Muntaner, Josep Pañella i Francesc Seijo. Aquestes persones foren decisives per a la vida teatral de Cervelló, però també trobem els cognoms d'Urpina, Alzina, Valls, Ollé, Canals i Font. L'entrada general era de 0,25 cèntims. Com que la companyia era humorística hi havia una nota al programa en què s'explicava que la sortida seria de franc.

En J. Capdevila, director d'aquesta obra, era aficionat a la pesca

i va morir ofegat al riu Llobregat quan anava a pescar. Els intents de crear un grup de teatre se n'anaren riu avall.

Al llarg de l'any 1903, en Josep Munné, vidrier, fill de Pallejà i veí de Cervelló, casat amb Mercè Xandri i Pujol i gran aficionat al teatre, va muntar un grup per fer una obra per al Carnaval del 1904. L'obra escollida fou el gran drama en quatre actes i en vers de Josep Ciurana: *El pirata*. El muntatge d'aquesta obra fou molt espectacular i acabaven amb el sàinet *L'arribada del diputat o una broma de Carnaval*. Com a actors trobem, a més de Josep Munné en el paper de Don Àngel, els noms de L. Roca, J. Esqué, J. Tutusaus, A. Blasco, A. Villar, P. Duran i J. Martí, que feia de protagonista. Abans de començar Julio Claveria delectava els assistents amb la música de piano i escoltant les seves notes arribarem a l'any 1905, que podreu llegir al proper número.

Agraïments a la família Villar-Borràs

MAPFRE | FAMILIAR, S.A.

PERE BALLBER ALEGRE

Nº de Registre DGS i FP C005846213768Y

**SERVEI D'ASSEGURANCES - PLANS DE PENSIONS
GESTIÓ IMMOBILIARIA - HIPOTEQUES**

Major, 58

Tel. 93.684.13.63 / 609.30.97.63.

08758 Cervelló

Fax 93.635.91.70.

Barcelona

pballbe@mapfre.com

AULA DE MUSICA
CENTRE DE PEDAGOGIA
I TALLERS CREATIUS

Gisela Flasche Spaan

C/ Major, 102
08758 Cervelló
620 81 87 96

RECORDANT LES NOSTRES VINYES

Maria Dolors Roig

A l'alba del segle XX, Cervelló fou un poble amb una estructura consolidada tant des del vessant agrícola com des de l'industrial, tenia 1.500 habitants i era un municipi força important dins la comarca.

Si fem una descripció de les plantacions de vinya que tenia aleshores, sabem que, davant de les actuals Caves Rondel ja n'hi havia una; resseguint la carretera es trobaven vinyes a partir del trencall de la Palma i al costat de la caseta de peons camioners. A l'actual Sector Grab les vinyes eren treballades per pagesos de la Palma. Des de Can Romagosa la carretera estava flanquejada per vinyes, fins a arribar al poble; aleshores les cases començaven molt més enllà que ara, a partir del pont del Xena, avui inici del carrer Major. A l'actual Ceraqua hi havia la vinya de cal Pau Diego.

Per tant, el que ara és polígon industrial situat sobre l'avinguda de Catalunya, abans eren vinyes, i darrere de la casa del Manolo Rovira, on ara hi ha l'escola bressol La Masia, i fins a arribar a la masia de Ca n'Esteve, tot era una gran extensió de mar de vinyes. Dins d'aquesta zona hi havia peces de terra més planeres que altres, situades prop de la masia, com la plana de Ca n'Esteve, que eren molt ben preuades pels pagesos, perquè eren molt fàcils de treballar. I al final del poble fins a la Llibra, el sòl també estava conreat per vinyes, entre elles, la del Cento.

*Cervelló, principis segle XX
Foto arxiu, M. Dolors Mestre Esteva*

Com podem veure a la fotografia feta per l'Aloy, Cervelló era un poble envoltat de vinyes, arbres fruiters i oliveres; un municipi eminentment agrícola.

En llocs més accidentats geogràficament com eren Can Guitart Vell, la Serra Corredora, Can Pi, Can Sala, els voltants de les Penyes del Rector, Peña Roja i les Rovires, les vinyes estaven disposades en terrasses, o en pendents, segons l'orografia del terreny, i separades per marges, molts d'ells fets de pedra de la zona. De la mateixa pedra també hi havia en aquestes vinyes barraques de pedra seca, que servien als pagesos per aixoplugar-se i guardar llurs eines. Aquestes construccions agrícoles les feien els matei-

xos pagesos. El raïm que es conreava en aquestes contrades era de més bona qualitat que en les superfícies planes, perquè quan plovia, la terra no xopava l'aigua, sinó que lliscava cap avall, i el producte resultant, que era el vi, tenia més grau. A Peña Roja el vi podia arribar a fer 13° i a Ca n'Esteve, entre 10,5° i 11°.

*Casa amb vinyes a l'entrada del poble, anys 30 o 40 segle XX.
Foto arxiu, Elisabet Munné Masip*

El paratge de Peña Roja, situat des del Clot del Navarro fins al paratgede Miquel Joan, hi havia les vinyes del Passoles, del Masana, dels germans Vendrell, del Pau Poch, del Vicenç Llurba, del Gepic, del Ramon de Gelida, de l'Àngel Ejarque, del Tel·les (cunyat d'en Tarradellas), de ca la Manela, del Pequeño (que era barber), del Sadurní, del Pau Duran, del Llorenç Castañeda (a dins hi havia les torres de l'aigua, que va fer construir el Mensa), la del Salleres, la del Ton Espardenyer, la del Jaume Tugas i la de cal Plats-i-olles.

A la vinya de cal Gepic en l'actualitat s'hi conreen oliveres, arbres fruiters i un hort. El terreny està disposat per terrasses i feixes, separades per marges, té quatre barraques de pedra seca anomenades la del burro, la del rafal, la de les gallines i la de l'ensorrada, que van estar desbrossades per membres del grup de Recerca. En aquesta vinya es cultivava xarel·lo blanc i rosat, sumoll i picapoll.

Després de Peña Roja venia la zona anomenada del Miquel Joan, on s'hi conreaven les vinyes del Vicenç Manzano, del Jordi Ponsà, del Simón de ca l'Aregada, del Peret de cal Quiquet, de cal Ton Espardenyer, del Vicentó Olivella, del Magí Tutusaus i del Josep Flamarich. A les vinyes de Peña Roja i del Miquel Joan s'hi accedia pel carrer de la Bogeria.

A les Rovires, que està després del Torrent Fondo a partir del Clot del Navarro, hi havia hagut les vinyes del Passoles, de l'Elies Domènech, del Genís, del Pitxot, del Parellada, del Peret de cal Quiquet, aquesta a la vora de la font de Les Fontetes i la del Jaume Sadurní, sota l'Avenc Molins. A les Rovires també es cultivava picapoll.

Llorenç Castañeda i Davi conreava una vinya a la vora de les

Penyes del Rector i l'altra, a Penya Roja, i també anava a jornal a altres vinyes com la de cal Ton Espardenyer i la del Federico Vilaginés. Això ho feien molts pagesos, que a més de conrear les seves vinyes es treien un sobresou per poder incrementar els ingressos familiars. A sobre l'església hi havia la vinya del Pepet dels Elàstics.

Can Jordi vist des de Can Castany. Any 1955
Foto arxiu, Elisabet Munné Masip

La majoria de les cases del poble tenien celler propi per guardar el vi de l'anyada, ja que tant els pagesos com els obrers tenien una o dues vinyes. Moltes d'aquestes cases a l'entrada tenien soterrat el cup, que estava tapat per posts, que eren unes tires de fusta plana.

Al costat de la fàbrica de Can Gispert, es creuava la riera a través d'una passera, on al costat hi havia els safareigs públics (durant el segle XIX ja hi va haver un intent de fer un pont sobre la riera, més amunt d'aquesta passera, on s'hi va començar a fer unes pilastres). Després se seguia un camí, per on traginaven els carros, el qual anava des de Can Gispert, passant per Can Mus, Can Jordi, Can Castany, la creu de terme, el Maset de la Creu, Can Pitarra i arribava a Can Sala de Baix. Per aquest camí, també s'hi circulava per anar-ne a agafar un altre que enfilava cap a Santa Maria, fins que a l'any 1960 es va construir la carretera. A Can Castany portava la vinya el Jaume Burgada el Vetllo. Al costat de Can Gispert havia portat una vinya l'Ollé. A la Serra Corredora, on s'hi conreava el picapoll, el Miquel Badia i el Parellada. Davant de Can Mus, el Ros, pare de Jaume Ros, i el Josep Urpina.

Per la zona de l'Acampament, més avall de les Penyes del Rector, les vinyes estaven cultivades pel Jaume Ros, pel Francisco Ros, per la família de cal Tap, pel Federico Vilaginés el Lechero i pel Leoncio Canals. Avui dia, encara hi podem trobar ceps bords. A l'actual urbanització Santa Rosa s'hi conserva, dins d'una parcel·la, una barraca de pedra seca, on hi havia portat una vinya el Salleres.

El pla del castell estava conreat pel Ferrés, de cal Fígues; Can Pi, pel Sever, pel Pasqual Pallarès i pel Plazas; Can Sala, on s'hi cultivaven xarel·lo i picapoll, pel Prudenci Capellades, pel Vendrell, pel Pau Diego, pel de cal Cisteller, pel Buberet de la Llibra i pel Ramon Via. A més, a Cervelló també es cultivaven les varietats de moscatell i sant Jaume com a raïm de taula.

La plana petita de Can Guitart Vell, la portava el Musset, i la pla-

neta, l'Esteve Ros. La plana gran de Can Guitart, la portava el Bonastre.

Al mes de setembre, època de la verema, els traginers, que generalment venien de Masquefa, pujaven a Can Sala de Baix, i transportaven el raïm dins d'unes portadores cobertes amb caperó, que es col·locaven a cada costat del matxo i les baixaven plenes de raïm al poble. El descarregaven al cup, i els trepitjadors, descalços, agafats d'una corda penjada del sostre per no relliscar, anaven aixafant el raïm a sobre els posts del cup, i alhora el most anava caient dins. Després, quan s'acabava la verema, obrien una aixeta que hi havia al soterrani i trafegaven el most del cup a les bótes del celler, per continuar el procés de la vinificació. Prèviament, les bótes es purificaven amb el llucet, que era una beta de sofre que s'hi introduïa dins i s'encenia fins que estigués tot cremat; aquest procés es feia un parell de dies abans de posar-hi el vi.

La brisa, això és la barreja de rapa, pells i pinyols del raïm, que s'havia separat prèviament, es premsava a la premsa de lloguer de cal Pitxot, que es trobava a la casa del costat de cal Tomàs de la Rectoria, avui carrer Major, núm. 124. Era una premsa hidràulica on hi freqüentava molta gent del poble. De la brisa també s'obtenia vi i la pellofa restant, que sortia seca, s'utilitzava per a adob i com a combustible per a les estufes de llenya. Aquesta premsa, al desembre, tenia un altre ús: servia per premsar l'oli, i en aquest cas s'utilitzaven uns accessoris diferents. Hi havia cases, però, que tenien premsa pròpia, com era a ca l'Arençada i alguna més.

A més de vinyes també hi havia conreus d'oliveres, cereals i arbres fruiters: ametllers, presseguers, pomeres, pereres, figueres... La finca de Can Guitart Vell tenia una plantació d'un centenar de garrofers. Al parc de la Timba hi havia ametllers, codonyers i garrofers que els portava el Pau Jané. El Pau Ventura va conrear blat a sota l'altre edifici del Manolo Rovira, avui Casa de la Vila. El Vicentó Olivella portava una vinya on avui hi ha el carrer Anselm Clavé.

A mitjan segle XX, any 1949, a Cervelló hi va haver un descens important de la població a causa del tancament de fàbriques del vidre. Al gener de 1950 va baixar la població considerablement; de 1.500 habitants que hi havia hagut a principi de segle, només n'hi havia 882; dels 335 habitatges que hi havia al poble, 121 es trobaven deshabitats, i a l'hivern, el 35% de les cases restaven tancades.

Hom creia que la decadència de la indústria podria donar lloc a la riquesa de l'agricultura, però a Cervelló el treball de la terra era més dur que en altres municipis, a causa de la configuració del terreny, i costava adaptar la nova maquinària a les tasques més senzilles del camp, sobretot en les extenses vinyes de les Rovires i Penya Roja, separades ambdues pel Torrentfondo.

D'altra banda, es passava una mala època, perquè feia un any que es patia una gran sequera i es posava en perill bona part de la subsistència dels cervellonencs, fins arribar al punt que la gent estava preocupada per poder passar l'hivern.

Es creu que les darreres vinyes que es varen plantar al municipi foren la del Vicenç Llurba i la del Pau Ventura a les acaballes dels anys 50 prop de Ca n'Esteve.

AMANIDA

Maruja

Pere Larrosa

No us heu equivocat de secció. No hi trobareu, doncs, en aquest article una recepta especial d'aquest entrant imprescindible en la cuina universal. *Amanida* és el nom d'un grup català de música folk que fa gairebé deu anys que trepitja els escenaris i les places presentant la seva música d'arrel mediterrània, viva i entusiasta. A la seva pàgina web (www.amanida.cat), els *Amanida* ens defineixen el seu estil com una "síntesi de ritmes vigorosos, melodies sensuals i veus harmonioses". Han actuat arreu de la Península, França i Portugal, participant en els festivals de folk més prestigiosos com Folksegovia, Tradicionàrius o Saint Gervaise. Amb el seu primer disc "*El Gerxo i la Donzella*" varen guanyar el Xè concurs de Folk Cuarto de los Valles a Astúries.

Tot just aquest mes de febrer han tret al mercat el seu segon disc, *Maruja*. En ell, el grup cerca noves sonoritats i, sempre partint d'una sòlida base tradicional folk, s'endinsa en altres ritmes com el jazz, el flamenc i la música jueva. Dels dotze temes que componen el disc, una meitat són purament instrumentals i l'altra cantats, dels quals en destacaria la cançó que dona nom al disc, de ritme trepidant i sensual i la tendresa de *Follets*. Sorpren la maduresa i qualitat dels intèrprets i s'hi endevina un entusiasme encomanadís. No us defraudarà.

Per cert, si esteu interessats en adquirir el disc ho podeu fer directament des de la web.

Les terres s'estaven perdent, i les vinyes, a partir de la segona meitat del segle XX, a poc a poc van anar desapareixent, amb el valor afegit del boom immobiliari, el desenvolupament del qual es va iniciar entre les dècades dels anys 70 i 80.

El darrer carro que es va veure circular al nostre poble per anar a la vinya fou el de Llorenç Castañeda i Davi, arriat per un burro de color marró que es deia Nano i tenia una vistosa taca blanca damunt del morro. Això era a les acaballes de l'any 1983 i el feia servir per anar a la vinya de Ca n'Esteve, al costat del camí de la Resclosa, on s'hi conreava xarel·lo.

Llorenç Castañeda esquilant el "Nano". Any 1974

Foto arxiu, M. Victoria Castañeda Satjes

Encara actualment, a les antigues vinyes com les de cal Gepic, de Can Romagosa, del Pallarès, de cal Sever, etc., hi ha plantacions d'arbres fruiters i/o oliveres i horts, i és costum que els cultivadors d'aquestes terres continuïn dient: "me'n vaig a la vinya".

Agraïments: Anton Canals i Victòria Castañeda

Josep Capellades i Sala

Josep Flamarich i Socias

Sergi Flamarich i Munné

Documents: Hoja diocesana. 3 volums. Cervelló: Parròquia de Sant Esteve de Cervelló, 1 volum (1947-1950).

L'Arxiu Montserrat Tarradellas i Macià del Monestir de Poblet

El dia 10 de març de 1980, deu dies abans de les eleccions al segon Parlament de Catalunya del segle XX, el president Tarradellas va fer pública la seva voluntat de dipositar en el monestir cistercenc de Poblet el seu arxiu.

Com vostès saben, la llarga trajectòria del Monestir de Poblet, fundat el 1150, fou interrompuda l'any 1835 amb la desamortització fins l'any 1940, que quatre monjos italians s'instal·laren a Poblet i n'impulsaren la restauració monàstica.

L'any 1359, Pere III el Cerimoniós feia dipositar a la biblioteca del monestir les cròniques dels reis d'Aragó que l'havien precedit i vint anys després lliurà tots els seus llibres de caràcter històric que fins aquell moment havia anat aplegant, amb la finalitat de constituir a Poblet un fons de llibres que expliquessin les grans conquestes i altres fets duts a terme per la dinastia enterrada en el mateix monestir. És evident que Pere III s'avança al seu temps, era l'inici del que podia haver estat, molt més endavant, una Biblioteca Nacional.

Després de cinc-cents anys, la primera autoritat de Catalunya sorprèn amb la decisió de deixar tot el seu fons documental, gràfic, de publicacions i biblioteca, amb un gest que recorda el de Pere III.

L'Arxiu Tarradellas enllaça els dos restabliments de la Generalitat que han tingut lloc en un mateix segle i recull la peripècia extraordinària que en una distància tan curta de temps, del desembre de 1932 a l'abril de 1980, un poble hagi tingut dues vegades seguides l'oportunitat de restablir i organitzar les seves institucions nacionals. Aquest gest del president Tarradellas recupera el caràcter històric nacional que Poblet ha tingut des del seu origen per a Catalunya, ja que a casa nostra, tot el que sigui subratllar la continuïtat de les coses i l'estabilitat de les institucions és essencial per al present i per al futur.

El 15 d'octubre de 1940, el president Tarradellas estava a la presó, quan fou assabentat de l'afusellament del president Companys. Va ser l'únic president d'un govern europeu escollit democràticament, executat pel feixisme. Com Josep Tarradellas també tenia una ordre d'extradició del General Pétain, va creure que correria la mateixa sort i, per aquest motiu, va fer arribar una nota als seus pares demanant-los que destruïssin tota la documentació que havia guardat fins l'any 1939. Els seus pares, conscients del que representava pel seu fill el seu arxiu, van enterrar tota aquesta documentació en bidons de benzina precintats sota les vinyes que tenien a casa seva i varen aconseguir salvar-la en el moment de la invasió alemanya en territori francès. Van tenir tres escorcolls per part de la Gestapo, i no la van trobar. I avui tota aquesta documentació, inventariada i digitalitzada, està en perfecte estat de conservació per poder ser consultada.

Dissortadament, a Catalunya i als altres pobles d'Espanya, els testimonis personals dels fets que han passat en el que va de segle es pot dir que són quasi inexistent. Els homes que més han

intervingut en la vida de l'Estat i que més responsabilitats van tenir en el govern del país, generalment, no han deixat testimonis ni de les seves actuacions ni de les dels altres.

El president Tarradellas deia que potser el temps farà que ja no pugui donar la seva opinió dels fets que han tingut lloc en el segle XX, però estava segur que el dia de demà, els historiadors de tot arreu trobarien a l'Arxiu que porta el nom de la seva filla, Montserrat Tarradellas i Macià, tots aquells documents i aquelles informacions que donaran una visió el més exacta possible d'allò que va representar ser tothora fidel a un deure, que era el de defensar els nostres drets. Volia que els futurs historiadors i els pobles de la Corona d'Aragó i Navarra veiessin en aquest gest seu simplement el d'un català que ha estat sempre lleial al país, amb l'esperança que tothom farà un bon ús de tot l'Arxiu.

Com veuran, les formes sempre han estat una constant en el president Tarradellas i la certa manera de fer les coses, encara més.

El desembre de 1981 arriba definitivament al Monestir de Poblet, des de França, el testimoni d'aquests darrers setanta anys de la seva vida al servei de Catalunya, amb la convicció que serà ben profitós per a tots aquells als quals interessa aquesta etapa de la nostra història més recent.

El meu vincle amb el Monestir de Poblet va començar quan el president Tarradellas em deia: «Senyora Montserrat vagi a Poblet a veure si em troba tal document o expedient...», i jo m'estava tot el dia buscant el que ell m'havia demanat i no trobava mai res del que em demanava i en arribar a Barcelona i dir-li que no ho havia trobat, es desencaixava i, va ser aleshores quan li vaig demanar de poder anar un o dos dies a la setmana per treure la documentació de les caixes on estava guardada i mirar de posar una mica d'ordre a tot aquell munt de papers que, sincerament, vaig pensar que no me'n sortiria.

No sé si a vostès els passa, que quan tens un problema, a la nit et despertes donant voltes al tema i moltes vegades és quan trobes la solució. Vaig creure que la seva vida es dividia en quatre etapes: la primera fins l'any 1939, la segona fins 1977, la tercera fins 1980 i la quarta i darrera fins la seva mort l'any 1988. En separar per aquests períodes en sales diferents la documentació, ja vaig començar a tenir-ho una mica més controlat. Sempre havia sentit dir el "divide y vencerás" i vaig poder comprovar que era veritat.

A l'Arxiu hi ha prop de dos milions de pàgines de documents només del fons Tarradellas, que s'estructuren en set sèries i en les següents seccions: política, església, personal, hemeroteca, reproduccions, biblioteca, donacions i Arxiu Montserrat Tarradellas i Macià.

Només de l'exili, hi ha 93.088 cartes rebudes i contestades.

La biblioteca personal consta de més d'11.000 llibres, dels quals 1.527 estan dedicats pels seus autors, i a través d'ella hom es pot adonar de la curiositat literària del president Tarradellas.

Hi ha un fons de publicacions ben important en llengua catalana, la primera data de l'any 1713.

El fons gràfic consta de 33.844 fotografies i cal destacar les 1.182 de les Indústries de Guerra, de la II República, soldats al camp de batalla, bombardeigs i imatges de divulgació de la guerra civil.

L'any 1985 el president Tarradellas va donar 38 pel·lícules, tres d'elles del fons de Laya Films, en concepte de dipòsit a la Filmoteca de la Generalitat de Catalunya. El qui era aleshores el seu director, el Sr. Miquel Porter, li escriu que eren unes bones pel·lícules i ell, en la carta de resposta, li diu: «que no són de molt bona qualitat, però confia que realment es podrà fer alguna cosa perquè aquest material, salvat de tota mena de perills, pugui ser del tot recuperat per a un millor coneixement de la nostra història i com us he dit, aquests documents cinematogràfics, potser no d'una gran qualitat artística però si humana, poden il·lustrar millor que moltes paraules el dramatisme d'un temps històric que no hauríem de tornar a veure mai».

Aquesta idea, que només a través de la constància escrita i gràfica el nostre poble podria evitar els errors que es van cometre, va ser una constant en ell.

Actualment l'Arxiu Montserrat Tarradellas i Macià està tot catalogat i ara hem començat a digitalitzar-ne els documents. En aquests darrers anys, hem rebut quaranta vuit donacions de persones properes al president Tarradellas.

Fins la data d'avui, l'arxiu ha publicat els següents textos inèdits del president Tarradellas:

1. Conferències pronunciades pel Molt Honorable Sr. Josep Tarradellas i Joan, el dia 10 de juliol de 1981, a la Universitat Internacional Menéndez Pelayo de Santander i el dia 9 d'octubre del mateix any a l'Ateneu de Maó.
2. Declaracions de Josep Tarradellas i Joan, des del 19 de juliol de 1936 fins el 3 d'abril de 1937.
3. Articles, pròlegs i discursos de Josep Tarradellas i Joan des del 13 d'abril de 1937 fins al 31 de desembre de 1938.
4. Dos mesos i mig al Departament de Cultura per Josep Tarradellas i Joan, 1936-1937.
5. La Indústria de Guerra a Catalunya (1936-1939). L'obra de la Comissió, creada per la Generalitat i el seu report d'actuació. Col·lecció Guimet de Pagès editors, Lleida 2007.
6. Tarradellas y la Indústria de Guerra de Cataluña, de Javier de Madariaga. Editorial Milenio, Lleida 2008.
7. L'obra de govern de Josep Tarradellas (1936-1977). Primer simposi d'història sobre Josep Tarradellas amb la participació de Francesc Bonamusa, Javier de Madariaga, Guillermo Lusa, Jordi Casassas i Pelai Pagès. Col·lecció Guimet de Pagès editors, 2008.
8. Crònica de la guerra civil a Catalunya del 18.7.1936 a 31.1.1937 (I volum). Edicions Dau, 2008.

9. Crònica de la guerra civil a Catalunya del 1.2.1937 a 28.2.1938 (II volum). Edicions Dau, 2009.

10. Ordre públic i violència a Catalunya (1936-1937). Edicions Dau, 2011.

Actualment estem preparant quatre volums sobre la vida política de Josep Tarradellas i Joan a través del seu arxiu. Tots els llibres que fins ara s'han publicat sobre el president Tarradellas sempre han estat escrits des del punt de vista del seu autor. Aquestes edicions basades en les quatre etapes més significatives de la seva vida cobriran els següents períodes: primera, des dels seus inicis al CADCI i l'època de La Falç fins la Guerra Civil; la segona, des del 18 de juliol de 1936 fins el gener de 1939; la tercera i quarta edició està pendent de decidir.

El 7 d'agost de 1954, data de la seva elecció com a president de la Generalitat de Catalunya pels diputats del Parlament a Mèxic, la Generalitat, degut al fet de què no tenia mitjans propis per a sufragar les seves despeses, va beneficiar-se, en un període de temps, de la continuïtat dels acords que en el seu dia havien pres el President Josep Irla i el Sr. Diego Martínez Barrios, president de la República Espanyola a l'exili. Aquests acords varen consistir en què la Generalitat de Catalunya rebria les subvencions necessàries per tal de mantenir la seva representació. Així mateix fou fet i, encara que modestament, en aquest període de temps, la Generalitat feia acte de presència per tot arreu on hi havia catalans i també procurava d'ésser present en totes les manifestacions culturals i de desvetllament polític que es poguessin realitzar.

Però heus ací que l'any 1964 la República Espanyola va deixar de rebre de diferents Institucions les subvencions que fins aleshores havia rebut i es va veure obligada a reduir les seves despeses i no va poder continuar ajudant materialment a la Generalitat.

Llavors es va trobar sense un mínim d'ajut econòmic per poder mantenir la representació de la Institució. Sortosament, els catalans d'Amèrica, principalment els de Mèxic, van constituir el Patronat Pro-Pàtria, el qual recollia donatius per ajudar la presència i actuació del nostre govern a l'exili.

Per poder mantenir la nostra primera Institució a l'exili, el president Tarradellas va haver de demanar cinc hipoteques sobre la casa on vivien a França. I en aquest cas era la Sra. Tarradellas qui anava a la casa d'empenyorament a portar els pocs objectes de valor que tenia amb la finalitat de poder-los recuperar posteriorment quan tingués diners però, aquests no arribaven mai.

Un dia, em va comentar el president, que mai havia vist la seva esposa tan desfeta com el dia que ella va anar a demanar l'ampliació del cinquè crèdit per poder pagar les lletres de la darrera hipoteca. El director li va dir que perquè els demanava si després no els podia tornar i ella li va respondre que si tingués diners no els caldria demanar-los. Ell l'esperava al cotxe i, quan va sortir del banc, la va veure creuar el carrer amb el semàfor vermell sense mirar i que no l'havien atropellat de miracle, amb una desesperació d'impotència perquè ho havien perdut tot.

La Sra. Tarradellas era capaç de resoldre qualsevol problema de casa. Si les canonades es glaçaven pel fred, ella ho resolvia, si saltaven els ploms, ella sabia arreglar-los, si venien convidats a

casa que no esperaven, ella amb les matèries més bàsiques, sabia convertir-les en un àpat de primera.

Més tard el matrimoni Tarradellas va haver de posar a la venda la finca familiar de Cervelló i posteriorment va sortir a subhasta la propietat de Saint-Martin-le-Beau, a França, finca que el seu pare havia cultivat durant més de trenta anys. La casa se la va quedar una família xampanyera francesa, anomenada Tathingier, que els va deixar viure durant dos anys a la propietat sense pagar cap lloguer i com ell em va dir «abans de tornar a Catalunya vàrem viure dos anys de caritat gràcies a una bona família que es va plànyer de nosaltres».

Com a conseqüència d'aquestes difícils decisions que va haver de prendre, li va ser possible mantenir la representació de la Generalitat des de 1964, que el govern de la república va deixar d'ajudar, fins el 1977.

Moltes vegades em pregunten perquè el president Tarradellas va

Les persones que vàrem tenir la sort de treballar amb el president Tarradellas vàrem poder comprovar que era una persona que ho conservava tot, que guardava el que li queia a les mans i després ho classificava i ordenava. El més interessant de l'arxiu són les seves notes personals escrites al moment, després d'una conversa telefònica o d'una entrevista. Ell sempre deia que la lleugeresa s'oposa al rigor i que com que és més fàcil dir que sí que dir que no, per això es va crear al voltant seu un sector molt crític amb ell.

D'aquestes notes que acabo d'esmentar, els hi llegiré les que fan referència a Cervelló dels darrers dies de la Guerra Civil:

22 de gener del 1939

«A primera hora dono instruccions a Cervelló. Llegeixo els diaris i m'entero de l'ordre de Co (Companys).

Protesto al President compromís actitud sobre nit

deixar el seu Arxiu al Monestir de Poblet. Jo sempre contesto el mateix: Poblet sempre ha estat pels catalans un referent històric i nacional, hi tenim enterrats els nostres reis, i la comunitat de Poblet, durant la dictadura del general Franco, sempre es va mantenir al marge de qualsevol activitat política, i el president Tarradellas va creure que el seu arxiu trobaria, amb els monjos cistercencs, l'entorn d'estudi i distanciament, de desapassionament que li cal i això és el que el va acabar de decidir a dipositar-lo en aquesta abadia. Perquè també és veritat que les ferides de la guerra civil encara no estan cicatritzades.

L'arxiu és un instrument preciós per conèixer la nostra història recent. No és veritat, com es diu, que l'Arxiu estigui tancat, des de l'any 1988 han vingut quasi vuit-cents estudiosos a investigar. Certament l'arxiu no està obert al públic en general perquè hi ha material sensible. Als pobles, no ho hem d'oblidar, la història es transmet de pares a fills i de fills a néts oralment i els ressentiments no s'esborren, al contrari.

passada propòsit de repetir l'actitud del 19 de juliol. El President dirà a Negrín la seva disconformitat i que no en sabia res. Anant a Cervelló, on he evacuat la família, he passat uns moments de gran emoció. Tothom estava molt emocionat en el camió i els autos han marxat portant el més indispensable».

Dies 23 i 24 de gener del 1939

«A la tarda, viatge a Girona i Olot, acompanyat de Benet i Escofet. Escofet (A) vindrà a Girona.

Tot el dia ha estat de gran tragí organitzant el trasllat. Les notícies que van venint del front són dolentes. M'informen per diferents conductes de l'estat de desmoralització dels soldats. A Cervelló saquegen cases, i es fa la detenció d'en Jaumet Joan. No sé exactament a on és el President».

No havia de ser gens fàcil per a ell escriure aquestes notes després de trenta mesos de tenir les més altes responsabilitats polítiques en el govern de la Generalitat de Catalunya i en plena guerra civil. Les hagués pogut destruir perquè no quedés cap constància del que va pensar en uns moments de màxim nerviosisme però, afortunadament, no ho va fer.

Des de l'any 1988, l'Arxiu pot ser consultat per totes aquelles persones que ho demanin prèvia petició per escrit al seu Consell Executiu. No s'ha denegat mai cap petició de consulta.

El Patronat de l'Arxiu està format per vint-i-dos membres, onze nomenats per la família Tarradellas i els altres onze per la comunitat cistercenca.

Vull deixar constància que si l'Arxiu Tarradellas avui és el que és, es deu primerament a l'ajut inicial de l'Obra Social de La Caixa, a través de qui era aleshores el seu president Joan Antoni Samaranch i, sobretot, des dels seus inicis fins ara, a la Diputació de Barcelona. Aquesta Institució també és hereva del llegat que va deixar el president Tarradellas com a President de la Diputació i ens ha finançat amb tots els mitjans que han fet falta.

La digitalització l'hem pogut fer gràcies al pacte de govern que hi ha amb les caixes i, en aquest cas, a través de l'Obra Social de Catalunya Caixa. Es va signar el 21 de setembre de 2006 i aquest acord es va materialitzar el 17 d'octubre de 2008. Des d'aleshores fins ara hi ha digitalitzada la secció de guerra civil, exili i hem iniciat el període 1977-1980. Alternativament, també s'està fent el tractament de text de tots els documents digitalitzats.

El 10 de febrer de 2010, la Diputació de Tarragona i la Universitat Rovira i Virgili van signar un conveni amb el Monestir de Poblet per l'accés i difusió dels fons culturals de l'Arxiu i del Monestir amb el suport de les tecnologies de la informació, les comunicacions i les eines de reconeixement de caràcters. Aquesta col·laboració amb la Diputació de Tarragona i la URV permet fer accessible des del catàleg col·lectiu de les universitats catalanes el catàleg de la Biblioteca del Monestir que actualment compta amb més de 100.000 volums, separats en tres apartats principals: llibres, revistes i articles de revista.

La Universitat Rovira i Virgili aporta la solució tecnològica, els serveis i els recursos que, de comú acord, puguin ser objecte de tractament de text. El projecte es realitza amb els recursos propis de la URV i de les empreses tecnològiques associades amb qui s'ha dissenyat una solució global de gestió i seguretat.

A l'acabar-se la subvenció que fins el primer semestre de l'exercici 2011 teníem amb Catalunya Caixa, vàrem tenir que recórrer de nou al conveni Generalitat-Caixa d'Estalvi que havia deixat tancat l'anterior govern, aquest cop amb l'entitat financera La Caixa, per poder continuar amb la digitalització de l'Arxiu i el seu tractament de text. El 20 d'octubre de 2011, l'actual govern de la Generalitat de Catalunya i La Caixa ens van confirmar que podíem continuar amb el projecte iniciat de preservar tota la correspondència rebuda i contestada fins la mort del president Tarradellas.

Tots els objectius que s'han assolit a l'Arxiu Montserrat Tarradellas i Macià del Monestir de Poblet han estat gràcies a la sensibilitat de les persones que tenen les més altes responsabilitats a les institucions que acabo d'esmentar i en moltes d'altres.

L'Arxiu Montserrat Tarradellas i Macià s'ha mantingut de la manera que sempre s'han mantingut les coses a Catalunya, per la voluntat de les persones.

Montserrat Catalan i Benavent

Directora

Arxiu Montserrat Tarradellas i Macià

Poblet, gener de 2012

EL CERVELLÓ DE MOSSÈN SERDÀ

Pere Larrosa

Fa més de deu anys, no recordo exactament quan, passejant per Vic, vaig veure en una prestatgeria d'una llibreria de vell un exemplar del llibre *Cervelló* escrit per Mossèn Pere Serdà i publicat per l'editorial Hereus de Joan Gili l'any 1916. Ja sabia de la seva existència perquè alguns amics me n'havien parlat, però no havia tingut mai la oportunitat de llegir-lo. El preu del petit llibre era veritablement exagerat: 10.000 ptes (60 euros). No vaig aconseguir una rebaixa i vaig decidir no comprar-lo. Durant un parell de setmanes, la meua ment no el podia esborrar de la memòria i, com era de suposar, vaig telefonar el llibreter i el vaig comprar finalment.

Aquests dies, l'he rellegit i he descobert algunes coses interessants que fan d'aquest llibre una petita joia pels que sentim interès per la història del nostre poble. Malgrat que el llibre conté inexactituds i alguns fets més propers a la llegenda que a la veritable història, la seva lectura ens obre les portes al coneixement de la vida del Cervelló de finals del s. XIX i començaments del XX. Probablement es tracti d'un primer intent de fer una història de la nostra vila, encara que de forma senzilla i humil. Prova d'això són les paraules que el mossèn adreça als "cervellonencs" al prefaci del llibre: "Em plau molt, amats feligresos, explicar-vos l'història del vostre poble i m'aprèmia el desig de donar-vos una petita idea de lo que fou Cervelló, el vostre bon caràcter i les bones impressions rebudes des que som entre vosaltres; mes tinc por que aquesta història se vos esvaeixi de l'enteniment perquè no serà exposada amb la vivesa deguda, com si una mà més experta i un criteri més clar vos la presentés".

Amb un català encara per normalitzar, però amb un estil clar i directe, sense floritures, el text de mossèn Serdà ens endinsa en la vida ciutadana dels cervellonins i ens encomana el seu optimisme pel futur. L'obra es divideix en tres parts: la primera, es un recorregut històric dels orígens de la Casa de Cervelló fent referència al Castell, a l'escut heràldic, al patrimoni i a la genealogia. Així, descobrim, no sense sorpresa, que una Cervelló de la branca italiana, Cecília Serbelloni (Sicília Cervelló com l'anomena mossèn Serdà), fou mare del papa Pius IV (1499-1565). La segona part és una breu biografia de Santa Maria de Cervelló de la que voldria destacar un capítol dedicat als "aforismes que deixà escrits santa Maria de Cervelló", mitjançant els quals la santa ens ofereix la seva visió de les qüestions divines i de l'art de viure, com per exemple aquell que diu "l'home peresós és com manco i fet malbé, sens vigor per cap cosa bona". La tercera part tracta

del Cervelló d'inicis del s. XX, i hi podem trobar referències a les actuacions dutes a terme pel Consell municipal, a l'estranya mort del bisbe de Vic i del seu patge prop del pont del Lledoner, al Sr. Joaquim Mensa, industrial vidrier i fill adoptiu de Cervelló i, com correspon a un mossèn, a la història de la nova església. Segons es recull en el capítol X, Cervelló contenia "dues-centes llars que formen el poblat i 39 escampades per la muntanya". En aquest mateix capítol trobem la transcripció d'un cartell de la Festa Major de 1913 on, després d'enumerar els comerços i serveis del Cervelló d'aquell any, es diu en castellà que "La población es modernísima, el aspecto es encantador por su posición topográfica, esmeradamente blanca y aseada como las hermosas poblaciones de la costa; huertos bien cuidados y frondosos circuyen el poblado prestando una poética caricia a esta mansión donde aletea incansable y riente el cariño de sus habitantes. Bellísimos paisajes constituyen los alrededores de Cervelló, y el carácter noble y franco de sus habitantes y el clima templado y rico de sus manantiales: les quatre fonts, la Font d'en Flavià, la Resclosa y El Molinet forman las delicias y embelesos de la numerosa colonia veraniega que aspira a solazarse en esta pequeña Suiza catalana". Com es pot comprobar, els nostres avantpassats no tenien padrins i el paper dels estiuejants ja era ben significatiu. El llibre conté també algunes fotografies que ajuden a il·lustrar el text i ens proporcionen una imatge visual del Cervelló d'abans.

Desconec la tirada que es va fer del llibre, però intueixo que deu ser molt difícil d'aconseguir un exemplar. Malgrat tot, si teniu la oportunitat de llegir-lo, estic segur que no quedareu decepcionats. Mossèn Serdà formula un desig en el pròleg del llibre i que, trobo molt oportú per acabar aquest comentari: "Que jamai sigui Cervelló un poble nòmada en la tenebra de la ignorància, que no es precipiti de l'automatisme a la incultura, que no sigui un aplec de generacions sens ideals ni sens consciència pregona". Així sia.

UN BREU RESUM GEOMOFOLÒGIC DEL NOSTRE ENTORN

Javier Gay

Ens situem a les muntanyes de l'Ordal, que són un conjunt de relleus els quals formen part del massís del Garraf. El conjunt no és gaire alt, ja que les màximes alçades les trobem al Montau (652 m), Les Agulles (548 m), Turó del Montcau (643 m), Puig d'Agulles (652 m), Puig Bernat (606 m), i la Creu de l'Aragall (545 m).

El caràcter geogràfic més sobresortint és l'absència de circulació epigea a les zones altes, en què apareixen un conjunt de "Sots" i "Fondos" de llit pedregós, que acrediten una antiga circulació, la qual ha estat substituïda per una circulació subterrània que ha excavat les nombroses cavitats de les zones calcàries del massís. En conseqüència, les fonts importants apareixen a la perifèria i part baixa del massís (Font d'Armena, Font del Lledoner, Font de Sant Ponç, etc.).

Geologia:

El massís conté sòcol primari format pel paleozoic que aflora entre Gavà i Martorell i forma turons de colors grisos foscos, coberts per boscos, com el Puig Enclí. Aquest substrat desapareix ben aviat sota la cobertura de gresos vermellencs triàsics i que trobem molt representat a Cervelló. Seguidament localitzem una nova cobertura per sobre d'aquests materials originada per les calcàries del Trias mitjà, que trobem a la Plana de Begues, a la Mola de Montmany a Pallejà, a Vallirana i d'altres contrets. Són trams que formen vistoses cingleres de colors bigarrats. Per sobre d'aquest nivell trobem un tercer graó, constituït per les calcàries del cretaci que s'estén des de l'Ordal fins al Garraf; en aquest trobem alguns dels punts més elevats del massís com el Puig d'Agulles (652 m), Creu de l'Aragall (545 m), Roc de Forrellac (628 m), Serra del Cupol (612 m), (Puig Bernat (606 m), Montau (652 m) i El Sotarro (564 m). Tot el relleu cretaci, format també per les calcàries i dolomies, les trobem als sectors més occidentals i meridionals de la comarca, al qual hi pertanyen quasi totes les elevacions superiors als 500 metres, i que venen configurats per relleus molt erosionats que formen planures, (Pla d'Ardenya, Pla de Sot d'Ossos, Pla de Basses Roses,...).

En el massís de l'Ordal trobem abundants boscos de pins i mala herba mediterrània. El terreny calcari domina per onsevulla, trobant-se importants cavitats verticals. És la zona càrstica per excel·lència de Catalunya, sense deixar de banda la importància de la zona que ve configurada pel llac de Banyoles, a Girona.

És per això que us vull fer participants d'una mica d'història d'aquesta terra que ens envolta.

Un dels personatges més importants, des del punt de vista geològic, per aquesta zona, és i ha estat, Norbert Font.

Norbert Font i Sagué va néixer a Barcelona el 17 de setembre d'1873, i als 14 anys ingressà en el Seminari Conciliar de Barcelona.

Els seus primers contactes amb el món de l'espeleologia els tindrà de la mà del canonge Dr. Jaime Almera, que li obre el camí de la geologia en encarregar-li la custòdia del Museu Paleontològic del Seminari, impulsant-lo a l'estudi de la carrera de Ciències Naturals. Norbert Font va ser deixeble i continuador dels treballs d'Eduard Alfred Martel, a qui va conèixer l'any 1896.

Des de la seva època d'estudiant i durant tota la seva vida, va mantenir una fecunda activitat literària i científica. Geòleg i sacerdot, inicialment dedicada a la literatura i al periodisme, més tard va estudiar geologia i va anar el pioner dels estudis espeleològics al nostre país. Va dirigir la reconstrucció d'animals prehistòrics del parc zoològic de Barcelona. Va escriure nombroses obres, entre les quals cal citar Curs de geologia dinàmica i estratigrafia aplicada a Catalunya (1905) i El diluvi bíblic segons la geologia (1909). Està considerat el primer espeleòleg català ja que el 27 de desembre de 1897 realitza la primera exploració i descens del "Avenc de Can Sadurní", de vuitanta-cinc metres a Begues. El propietari dels terrenys el subvencionà amb la quantitat de 3.000 reials (4,5€ d'avui dia).

El mes de gener de 1897 comença a confeccionar, amb el patrocini del Centre Excursionista de Catalunya, el Catàleg Espeleològic de Catalunya, prenent com a base el publicat tres anys abans per Puig i Larraz, Cavernes i Avencs d'Espanya. Comença així les seves més significatives exploracions, gràcies a les quals correrà pels voltants de Begues, Olesa de Bonesvalls i el Massís del Garraf. L'any 1907 duu a terme el descens de l'avenc d'en Roca.

A l'any 1904 exerceix la càtedra de Geologia dels Estudis Universitaris Catalans. Com a escriptor va obtenir premis en els Jocs Florals de Barcelona els anys 1894 i 1897.

Posteriorment es va decidir a cursar la carrera de Ciències Naturals a la Universitat de Barcelona, i a continuació es va doctorar a la de Madrid. Pertany al “Centre Excursionista de Catalunya” i a la “Societat de Ciències Naturals Club Muntanyenc”.

A principis del segle XX (l'any 1902) realitzà una de les primeres intervencions arqueològiques a El Sahara Occidental, comissionat pel Marquès de Cometes, un important navilier i financer barceloní del moment.

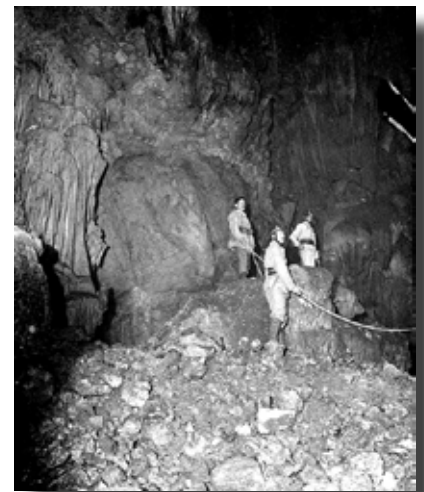
L'any 1907, per iniciativa seva, es va col·locar el gran Mamut de pedra que existeix al Parc de la Ciutadella de Barcelona.

Fotografia de la pàgina web “Espeleoblog de la SIC”

Cap al mateix any torna a reprendre les exploracions subterrànies en companyia d'uns joves exploradors: Colimines i Roca, Cò de Triola, Albert Santamaria i d'altres, qui precisament havien constituït el Club Muntanyenc. En morir, l'any 191, s'ocupava de nou de la prehistòria, ja que se li havia encarregat l'excavació dels jaciments de Capellades, a la província de Barcelona.

Els esquemes de la cavitat, que es publicaren redibuixats per l'artista Jaume Llongueres i Badia, s'assemblen força als aixecaments topogràfics actuals.

Fotografia de Josep M. Co de Triola AFCEC

EXPLORACIÓ DE L'AVENC D'EN ROCA (4 DE SETEMBRE DE 1907)

(Coordenades GPS: X: 406906; Y: 4584193; Z: 508 m)

Les ressenyes de l'anterior exploració del club a l'avenc d'Ancosa, van provocar que es demanés col·laboració als propietaris d'avencs, per tal que els donessin a conèixer i en facilitessin l'exploració. Aquella crida tingué una resposta immediata per part del naturalista amateur Antoni Mir i Capella, hereu de la pròspera casa Guineu de Sant Sadurn d'Anoia i fundador del Museu Boet —tristament desaparegut durant la guerra—, i company d'excursió de Font i Sagué. Ell i el seu nebot, Pere Mir i Ràfols, president de la Cambra Agrària Local, comunicaren l'existència d'un avenc proper a la creu d'Ordal, al peu del turó de les Agulles. El 26 d'agost es va fer una primera expedició per tal de localitzar i tenir una idea de la importància de la cavitat. Faura, els Mir i el guia Serafí Alemany —que havia descobert l'avenc trenta-cinc anys enrere— observaren l'ampla boca de 2,5 x 1,75 metres i hi mesuraren amb la sonda una fondària de 40 m (33 m, segons les topografies actuals). Del so que feien les pedres en caure al fons deduïren que hi havia aigua (L'Àpat, 31/08/1907).

L'exploració es va portar a terme el 4 de setembre, en companyia d'una nombrosa concurrència de gent del país, entre els quals hi havia Antoni i Pere Mir, que donaren suport econòmic a l'operació, i moltes altres persones de Sant Sadurn i Sant Pau d'Ordal que, amb els consocis Eduard Vidal i Riba (president de l'Aplec Catalanista) i Sal, esperaven els expedicionaris sobre el terreny.

Un cop a baix, els espeleòlegs exploraren i amidaren la cavitat; n'aixecaren un plànol en planta i perfil i hi recolliren insectes; mentre que Cò fotografià l'escena amb llum de magnesi. Font i Faura exploraren després la continuació de l'avenc fins al darrer pas practicable. Així l'avenc quedà íntegrament reconegut fins als -56 m que li donen les topografies actuals.

En l'Espeleologia de Catalunya resumeix així les principals característiques de l'avenc:

“El fondo de esta gran cavidad está a los 41 m del lecho del torrente superior, tiene de N a S 23 metros, y de E a O 17, siendo la altura del techo de 25 á 28 metros ... ¡es magnífico! Al SE, existe un hoyo muy característico, por donde continúa la sima, serpenteando, con un enrarecimiento del aire, que dificultaba la respiración, pudimos descender 23 metros más abajo que el suelo de la sima, siendo, por tanto, el total de su profundidad unos 63 metros.”

Els esquemes de la cavitat, que es publicaren redibuixats per l'artista Jaume Llongueres i Badia, s'assemblen força als aixecaments topogràfics actuals.

CINEMA O ENTRETENIMENT?

Christian Feijóo

Recordo la primera vegada que vaig tenir una feina en el món del cinema. Havia de tenir, com a molt, uns 12 anys. I no va ser ni per a una productora, ni per a una televisió, ni per res similar...va ser per al meu pare. No és que el meu pare fos un mecenes de joves promeses cinematogràfiques, ni que jo desputés d'alguna manera en aquest camp, simplement ell i jo teníem un acord. Jo era l'encarregat, unes tres vegades per setmana, més o menys, d'anar al videoclub i de llogar les pel·lícules que després veuríem a casa. I a més, si les pel·lícules que jo triava, agradaven als meus pares, em guanyava una propina. Això es va convertir en el meu primer treball remunerat i amb continuïtat, alguna cosa, que anys després, vaig descobrir que en el món del cinema, és un estrany luxe.

Podria semblar un encàrrec senzill, però no ho era, els meus pares encara sense saber-ho tenien un paladar cinematogràfic molt desenvolupat. Eren uns grans consumidors de cinema i això, per descomptat, crea un criteri. No necessàriament compartit pel meu, però criteri al cap i a la fi. De totes maneres, jo anava encantat al videoclub, i el meu primer objectiu eren les pel·lícules d'estrena, encara que en secret desitjava que ja estiguessin llogades, per així tenir l'excusa de rebuscar entre les prestatgeries. Sempre he pensat que existia una mica de màgia en grapejar aquelles caixes de VHS gegants, amb la sinopsi a la part de darrere envoltat d'unes quantes fotos d'unes escenes que rares vegades apareixien després en les pel·lícules. Gaudia d'intentar certificar com seria la millor pel·lícula, aquella que encantés als meus pares i, a més, m'assegurés la paga extra.

Per descomptat que hi havia trucs, jo sabia que si portava el meu pare una pel·lícula on aparegués la parella formada per **Bud Spencer i Terence Hill**, el boig de **Steven Seagal** o el seu idolatrat **Charles Bronson** (segons la meua mare el lleig més atractiu del cinema) segur que li agradava. Així com també sabia que **Meryl Streep**, **Robert Redford** i **Paul Newman** eren les debilitats de la meua mare.

En aquest moment vaig aprendre que els meus pares valoraven una pel·lícula basant-se en un aspecte fonamental: una pel·lícula era bona si els entretenia. I punt. Simple i lògic. No hi havia segones lectures, no es perdonava una pel·lícula avorrida només perquè hagués guanyat vint premis en festivals de tot el món, si a la televisió del menjador no complia els mínims exigits, es parava i es retornava al videoclub sense miraments.

Curiosament, anys després, quan a la cerimònia dels Oscars de l'any 1998, a **Norman Jewison** li va ser lliurat el premi honorífic **Irving Talberg** a tota una vida dedicada al cinema. En una part del seu discurs va dir, i cito textualment: "Això és un missatge per a la propera generació de cineastes que s'estan preparant per entretenir a tot el món en el nou mil·lenni. Sabeu una cosa? La millor pel·lícula no és aquella que més hagi recaptat. Les històries que realment importen són les que ens produeixen riure i llàgrimes, i les que tal vegada, ens permetin revelar una mica de debò sobre nosaltres mateixos."

I encara que aquest discurs em va semblar tan brillant com emotiu, anys abans els meus pares, sense voler, ja m'havien ensenyat això. El cinema ha de ser per sobre de totes les coses entreteniment. De res serveix tenir els millors actors del món a la teua disposició, els millors decorats i un pressupost il·limitat, si la teua història no li interessa a ningú.

I això és alguna cosa que intento transmetre als meus alumnes a classe, l'important sempre és arribar a l'espectador, commoure'l, fer-lo riure o que almenys gaudeixi de l'estona en què ha decidit aparcar la seva vida per veure la teua pel·lícula. Però per poder crear històries que arribin als altres, primer cal ser sincers amb un mateix. És molt fàcil trobar-se amb algú dins del món del cinema que et digui sense parpellejar que **Ciudadà Kane** (1941) és la seva pel·lícula preferida, però no trobarem tan fàcilment a algú que confessi que cada vegada que passen per la televisió **Pretty Woman** (1990) es queda a veure-la embadalit.

O per ventura, no hem gaudit tots de pel·lícules com **Indiana Jones**, **La guerra de les Galàxies**, **Titanic**, **La jungla de Cristall** o més recentment **el Senyor dels Anells**?

El no ser capaç de reconèixer això és el que ens sol provocar cada vegada més un distanciament amb l'espectador, de fet, el nostre client objectiu. He vist directors novells que fan la seva "obra mestra" i s'amaguen sota l'etiqueta de "**Enfant Terrible**" incomprès, només perquè no han aconseguit connectar amb el públic.

Clar que sempre és més fàcil dir que el públic no t'entén, que pensar que tu no has comprès al teu públic.

Per descomptat que és impossible acontentar a tots els públics alhora, de fet cadascun de nosaltres segons el nostre estat d'ànim, ens pot venir de gust un tipus o un altre de pel·lícula. Hi ha dies que et ve de gust una bona pel·lícula d'acció, uns altres vols plorar per un amor impossible i la resta simplement riure't sense pensar massa. Aquí resideix part de la grandesa del cinema, en la seva versatilitat i capacitat d'adaptació per arribar als espectadors.

Tampoc estic dient que els directors/guionistes hagin de renegar de la seva visió per tenir en compte el tema comercial, simplement dic que mai s'hauria de perdre de vista l'objectiu principal del cinema: explicar històries per a les persones.

JOAQUIM
PASCUAL
ARMENGOL

Avda. Joaquim Mensa, 80
08758 CERVELLÓ
Tel. 630 536 707
quimpasqual@yahoo.com

EL CARRER DE LA SATURNIA PYRI

Xavier Pons

Universitat de Lleida

Que els insectes estiguin pels carrers de viles i ciutats és una cosa molt habitual. En alguns països exòtics fins i tot se'n poden trobar de cuinats per fer l'aperitiu. El que ja no es tan freqüent és trobar carrers amb noms d'insectes. Quan en trobem, fan referència a algun grup. Així als Països de parla catalana trobem el carrer de les mosques a Barcelona i Girona o el carrer de les papallones a Gandia. La "calle de la mariposa" la podem trobar a Badajoz, Almeria, Pozuelo de Alarcón i Puertollano, però també a Santa Bàrbara (Califòrnia) i a Tucson (Arizona) dels Estats Units d'Amèrica. Fins i tot trobem a Madrid i Salamanca la "calle del grillo". I de ben segur que n'hi ha moltes més.

Saturnia pyri (eruga)

Foto, Matilde Eizaguirre

El que no és gens habitual, i potser únic, és que un carrer porti el nom científic (en llatí) d'un insecte. Això passa a Cervelló, on hi ha un carrer anomenat "carrer de la Saturnia pyri".

La *Saturnia pyri* Denis & Schiffermüller és un lepidòpter de la família dels satúrnids que rep el nom comú de "gran paó de nit" i que es pot trobar a la Península Ibèrica, Centre i Sud d'Europa, al nord-oest d'Àfrica i a Àsia Menor. Les papallones són de colors grisos i marrons amb taques rodones a les ales que semblen ulls i les taques de les plomes dels paons, d'on deriva el seu nom vulgar. És la papallona més gran de la fauna europea i les femelles, que són més grans que els mascles, poden arribar a fer uns 13 cm d'envergadura. Els mascles són una mica més petits i tenen les antenes amb pels gruixuts pels dos costats (bipectinades). Les papallones apareixen cap al maig, són actives de nit i mostren un vol planer i lent. Ja que no tenen aparell bucal, aquestes papallones no s'alimenten i viuen poc temps, el just per reproduir-se.

Les erugues que neixen dels ous s'alimenten de les fulles de diversos arbres com pereres, pomeres, ametllers, cirerers, salzes, pollancre, freixes, roures, castanyers, oms o nogueres. Les erugues són primer fosques i amb protuberàncies

Saturnia pyri (femella)

Foto, Matilde Eizaguirre

taronges coronades amb pels, posteriorment es tornen verdes i amb protuberàncies de color blau. Una eruga completament desenvolupada a punt de crisalidar pot arribar als 10 cm de llargada. Malgrat que les erugues s'alimenten de fulles, entre d'altres d'arbres fruiters, no s'hauria de considerar al gran paó de nit com una plaga, sinó com una riquesa de la diversitat de la nostra fauna.

Saturnia pyri (mascle)

Foto, Matilde Eizaguirre

Que Cervelló hagi dedicat un carrer a la *Saturnia pyri* és un magnífic homenatge als insectes que, de forma significativa, apropen les nostres vides a la natura a través del paper que juguen en proporcionar-nos beneficis materials, estètics i ecològics. Estaria bé saber qui va tenir la idea de posar el nom d'aquesta papallona al carrer i per què ho va fer. Això també seria un petit homenatge a qui va tenir aquesta bona idea.

BEGUES

Mary Carmen Álvarez

El municipi de Begues està situat a l'interior del massís del Garraf, i és el poble de la comarca del Baix Llobregat que està emplaçat a una major altitud sobre el nivell del mar, a 400 metres d'alçada, i que té una major extensió, 50 km². Té una població d'uns 6.500 habitants. Tot i la seva altitud, el nucli de població es troba rodejat de muntanyes que formen part del Parc Natural del Garraf, la qual cosa comporta que el seu entorn tingui una important qualitat paisatgística i mediambiental. La seva altitud i el fet d'estar situat en un altiplà tancat per muntanyes, atorguen a Begues un microclima molt diferent al típic clima del litoral de temperatures poc extremes. A Begues es pot gaudir d'un estiu amb temperatures més suaus que a Barcelona i menys xafogoses, amb nits més fresques, amb una mitjana de tres o quatre graus per sota de la del pla de Barcelona.

Begues es pot diferenciar en dues parts des del punt de vista de vegetació i de paisatge. D'un costat, la part integrada dins el Parc Natural del Garraf, que es caracteritza bàsicament per la pedra calcària de tons blancs i grisos, amb abundants coves i avencs força profunds, que han promogut l'afició per l'espeleologia. En aquest sector, per motiu de la gran permeabilitat del terreny, es formen un gran nombre d'aigües i corrents subterranis. L'aigua superficial es pràcticament absent al pla on se situa la població de Begues, sent l'aigua subterrània la que per mitjà de pous ha facilitat al llarg del temps l'ocupació humana i l'activitat agrícola. Situat al nord de la població trobem el Montau, d'una alçada de 658 m, des d'on es pot gaudir en dies clars d'unes magnífiques vistes al Tibidabo, el Turó de l'Home, La Mola de Sant Llorenç de Munt i l'Obac i Montserrat.

La part més meridional es caracteritza per la pedra de tons vermellorsos i en ella la vegetació és abundant, amb boscos de pi blanc i alzinar. La terra és argilosa, i el terreny molt impermeable, la qual cosa ha possibilitat la formació de fonts. Aquesta part és la més propera al castell d'Eramprunyà, situat al municipi de Gavà, que als segles IX i X formava part de l'encadenament de castells construïts com a primera línia de defensa de la banda dreta del riu Llobregat, juntament amb el nostre castell de Cervelló, el de Castellví de Rosanes, i el de Castelldefels, amb l'objectiu de protegir dels sarraïns els passos que obrien el camí a Barcelona.

Tot i que administrativament Begues pertany a la comarca del Baix Llobregat, geogràficament està més vinculada al Garraf-Penedès. L'origen d'aquesta vinculació neix del fet que la parròquia de Begues formava part de la Baronia d'Eramprunyà, i que s'ha mantingut unida fins a dates molt recents, de manera que s'ha integrat de forma conjunta amb Gavà, al Baix Llobregat.

Begues va formar part fins el segle XVIII de l'antic camí reial que pujava des de Sant Boi fins a l'Ordal. La construcció del pont sobre el riu Llobregat a l'alçada de Molins de Rei, va comportar que Begues quedés a partir d'aquell moment fora de les principals vies de comunicació.

Actualment la població de Begues està connectada per carreteres comarcals amb Gavà, Torrelles de Llobregat i Avinyonet del Penedès per Olesa de Bonesvalls. Hi ha, a més, tot un seguit de camins de muntanya que recorren el parc natural. Per anar a Begues des de Cervelló, els nostres avantpassats utilitzaven el

Begues, vista general.

Foto, Mary Carmen Álvarez

camí que passa pel Mas de Les Fonts de Vallirana, que encara avui dia es manté.

Arrel de l'arribada del tren a Gavà al 1881, va sorgir el projecte d'obrir la carretera per comunicar l'estació de Gavà amb Begues. El tren i la nova carretera van facilitar l'arribada de forasters a la recerca d'aire pur i sa, ja que Begues era recomanat com a destí curatiu per a malalties respiratòries, i d'altres forasters amb inquietuds orientades a l'espeleologia o les excursions científiques. Aquesta nova via de comunicació va facilitar la creació de la línia d'autobusos a Gavà, la construcció d'un parell d'hotels i de segones residències per estiuejants, amb algunes tan emblemàtiques com la Torre de la Fundació Bosch, que és un gran edifici senyorial que va ser una escola de monges Dominiques, i actualment és seu de la Fundació Teodor Bosch, o l'edifici de l'ajuntament, que és un interessant edifici amb una façana principal que ofereix una magnífica combinació de frisos ceràmics de diferents formes, dibuixos i colors, i una combinació de finestres que evocuen l'estil gòtic al primer pis mentre que les del pis superior són d'inspiració romànica.

El poble de Begues conserva actualment aquest caire residencial, i està format pel casc urbà i una sèrie d'urbanitzacions que es troben bastant pròximes a aquest, de manera que formen un continu urbà, que es caracteritza per edificis de baixa alçada.

L'inici de la configuració urbana actual es pot situar cap a mitjans del segle XIX. Va ser llavors quan es va anar conformant el carrer Major, per la parcel·lació de les grans propietats de Can Romagosa i Can Sadurní.

Indagant sobre les orígens de Begues, resulta que la família dels Romagosa, assentada des de l'època medieval en aquest municipi, i que conserva encara la propietat de la masia de Can Romagosa situada al centre del poble amb façana al camí ral, és la família dels Romagosa propietària del mas del Lledoner situat al nostre municipi, a prop de l'Ordal, i antecessors també dels propietaris de la masia de Mas de les Fonts, actualment situada al terme municipal de Vallirana. El mas Lledoner, que encara es conserva, era al peu del camí ral que anava de Barcelona a Vilafranca fins a la Creu d'Ordal, i segons diu la llegenda, a l'any 1211 Sant Francesc d'Assís va fer-hi nit, quan va passar per anar al monestir de Poblet.

Al barri de la rectoria, situat a l'est de la població, podem trobar l'església vella de Sant Cristòfor, que té una porta molt similar a la de la nostra església de Santa Maria.

Es va construir a l'any 1578 quan Begues no tenia encara un nucli urbà, sinó que estava conformat per masies disseminades. Davant del creixement urbà, als anys 30, es comença la construcció d'una nova església de Sant Cristòfor allà on més havia crescut el poble, per evitar el llarg trajecte que calia fer per anar del poble a l'antiga església de la Rectoria.

Situat en aquest barri de la Rectoria podem gaudir de les vistes

cap al delta del Llobregat des del mirador anomenat "El Muro", que havia estat part d'uns jardins particulars i que ara està obert al públic i on se celebren a les nits de l'estiu, concerts i actes públics. Des del mirador es pot divisar Barcelona, el Prat de Llobregat, distingint clarament l'aeroport, Gavà i Viladecans, i per altra banda, la part boscosa de Torrelles de Llobregat.

Des de la Rectoria, situada a la part est de la població, fins a la urbanització Begues Parc, situada a l'extrem oposat, el poble està comunicat per una variant construïda fa pocs anys que ha permès alliberar de trànsit les zones residencials de l'interior del poble. Cal tenir en compte que com a Cervelló, a Begues hi ha pedreres que comportaven un important trànsit de camions pel mig del poble, i gràcies a aquesta via actualment circulen per fora de la població, a la vegada que permet relligar de forma ràpida les diferents zones del poble, connectant la carretera d'Olesa de Bonesvalls amb la que descendeix cap a Gavà.

Això ha permès transformar el centre del nucli urbà prioritzant la circulació de vianants, de manera que es veu potenciada l'activitat social i comercial en aquesta zona on se situen els principals comerços i edificis emblemàtics del poble.

Un dels principals motors culturals de Begues prové de l'interès dels beguetans per la gestió i conservació del seu patrimoni cultural, tant pel que afecta al territori com a les persones, de manera que tenen tant valor les polítiques de conservació, catalogació i rehabilitació del patrimoni arquitectònic i natural, com la dinamització social, cultural i econòmica. La vida associativa a Begues és una constant en el desenvolupament social, que s'evidencia en el grau de participació dels veïns amb l'existència d'unes 40 entitats sense ànim de lucre que funcionen al poble.

En l'extrem nord del nucli urbà, trobem la masia de Can Sadurní, que és una de les masies més ben conservades de Begues, i que manté encara la tradició agrícola a través del cultiu de la vinya des de l'any 1530. En aquest celler artesà, de producció reduïda, s'elaboren els vins i caves Montau de Sadurní. Una part dels edificis annexes ha estat destinat a restaurant, "El celler de Can Sadurní" que està situat a les antigues dependències de la masia on es guardaven els carros i on es pot gaudir de cuina tradicional catalana i de muntanya.

També en aquesta finca, trobem la cova de Can Sadurní, on es van trobar materials que demostren una ocupació des del neolític antic fins a l'època de la romanització, que es conserven al Museu Municipal de Gavà.

En definitiva, Begues és un poble ple d'història que permet gaudir d'activitats vinculades amb la natura i el patrimoni cultural, i que val la pena visitar.

SEGON CICLE D'ART A LA BIBLIOTECA

Jaume Pons

Semblava que el cicle de mostres d'artistes, que en el decurs de l'any passat varen poder exposar a la sala polivalent de la biblioteca de Cervelló s'havia acabat, i així ho comentava a la darrera crònica del número de Nadal de Sauló. No ha estat així: la direcció de la biblioteca municipal ha optat per apostar decididament pels nostres valors artístics, i cedir el seu espai per donar cabuda, un altre any, a l'art. Benvinguda sigui la decisió.

Tres exposicions s'han celebrat des del mes de gener: dues de pintura i una de fotografia. Dissortadament no vaig poder assistir a la mostra de fotografia de muntanya que ens va oferir en Sergio Garcia Santeugini. Vaig tenir l'infortuni de perdre, en assabentar-me'n de la qualitat tècnica i artística, -per companys que l'havien visitat- una molt bona col·lecció d'esplèndides imatges de muntanya fetes amb gran sensibilitat. Des d'aquestes ratlles convido a qualsevol lector afeccionat a la fotografia que l'hagués vist, a fer-nos arribar un comentari i a participar amb Sauló.

Per ordre cronològic enguany hem pogut gaudir de l'obra del nostre convilatà i pintor Daniel Fabra Ruiz; la de l'esmentat fotògraf Sergio Garcia; i el mes de març passava el full del calendari amb l'obra de la pintora Trini Solé.

Daniel Fabra presentà una col·lecció d'una quarantena d'acrílics de petit i mig forma i de temàtica figurativa variada: paisatges, marines, flors..., treball actual i recopilatori de la seva extensa carrera artística. En el tractament dels volums, en l'equilibri cromàtic i en la combinació de taca i línia, s'intueix la seva dedicació professional a la construcció i disseny d'interiors. L'obra de Fabra és de pinzellada segura, de traç decidit i d'una

Daniel Fabra
Foto, J.Pons

rica varietat cromàtica aconseguida amb una paleta molt limitada, gairebé composta amb colors bàsics -segons em va comentar

l'autor el dia de la inauguració de l'exposició- que combinats amb gran ofici, cobreixen tot el ventall cromàtic necessari per expressar el que vol transmetre. Enhorabona, esperem tornar a poder gaudir de la seva obra ben aviat.

Trini Solé ens oferí una obra insòlita, totalment diferent al que estàvem acostumats a veure d'ella. Sota el genèric "Textures" vàrem poder entreveure una nova aventura creativa en que intenta endinsar-se. A base de collages fets amb diversos materials: paper, roba, vinils manipulats, fotografies, etc. crea composicions i imatges interessants; alguna d'elles ratllant la composició floral (Ikebana). Investiga tècniques diferents: encàustica (wax painting), polvoritzats, terres de sílice... Prova les composicions abstractes, però amb por i sense decisió, amb poc convenciment. Li costa desfer-se dels atavismes de la figuració i es preocupa massa del concepte formal o estètic. Des del meu parer Trini Solé en aquestes últimes recerques, on incorpora a la seva obra elements pictòrics poc convencionals, ha començat a destapar la caixa de trons de la investigació matèrica, i en aquesta vessant li auguro grans descobertes i èxit.

Trini Solé
Foto, J.Pons

Les meves més sinceres felicitacions a tots tres artistes per fer-nos fruit del seu art en uns moments tant difícils i escassos. Aquesta és la funció de l'artista que s'ha compromès amb el seu present, i que convida a gaudir i a reflexionar.

Esperant futurs esdeveniments artístics de cara a la primavera, que Sant Jordi ens acompanyi. Bona diada a tothom.

FOGONS I CELLERS

PADRINS, FILLOLS I FILLOLES I LA TRADICIÓ CATALANA DE "LA MONA DE PASQUA"

Montserrat Bartol

Acabem de passar la Setmana Santa i de ben segur que molts nens i nenes de Cervelló, i arreu, han tingut oportunitat de menjar la Mona de Pasqua gràcies a la generositat i tradició dels seus padrins, que amb molt d'amor els l'han regalada.

La Mona de Pasqua és un típic dolç de la zona de Catalunya, l'Aragó, el País Valencià i algunes zones de Múrcia, en forma de pastís, que està guarnit amb ous i figures de xocolata. Indica que la Quaresma ja s'ha acabat i l'ou o ous que porten a sobre seu simbolitzen el principi de la vida. El costum marca que el padrí l'ha de regalar, tots els dilluns de Pasqua, al seu fillol o fillola. Avui l'actual "Mona de Pasqua" és una creació recent del Segle XIX. No obstant això, per trobar l'origen d'aquests postres tan coneguts cal retrocedir molt en el temps, doncs les antigues civilitzacions les consideraven un present per a obsequiar les seves divinitats durant la primavera. Mona prové de l'àrab, concretament del vocable "munna" i significa regal o obsequi. Al Segle XV ja apareixen documents que posen de manifest la seva existència, tot i que la seva elaboració era inicialment molt diferent de com la coneixem avui dia

Antigament la "mona" era un tortell de forma circular, molt semblant al conegut tortell de Reis que es feia amb la massa del pa comú per passar, posteriorment, a la massa de pa de pessic amb què les coneixem avui dia guarnides amb "ous durs", que eren el símbol de la fertilitat en el món pagà.

La identificació de la Pasqua amb els ous està present a tota Europa, des d'Anglaterra fins a Ucraïna, i simbolitza la resurrecció primaveral. És un costum que està estès per tot el món, tot i que es diu que va néixer a Rússia, allà on els monges ortodoxes mantenen la tradició jueva de celebrar la pasqua en la nit del primer divendres després de la primera lluna de primavera.

La Quaresma obligava els fidels a fer dejú, i després de quaranta dies i la celebració del dejuni litúrgic del divendres Sant a algú se li va ocórrer de coure un ou abans de sortir cap a l'església i portar-lo calent entre les mans per anar sentint l'escalfor durant la cerimònia. Així, acabada aquesta, se'l menjaven de seguida perquè s'aixecava el dejuni amb la Resurrecció de Crist el dissabte de Glòria.

Sembla ser que algú altre va descobrir que si es coïen els ous amb determinades verdures la closca de l'ou es tenyia de diferents colors. Aquest fet va portar a celebrar amb ous de diferents colors l'arribada de la Resurrecció. D'aquí que a la majoria d'Europa, la Pasqua s'identifiqui amb els ous de colors que els més petits han de buscar per tota la casa.

Aquesta novetat de l'ou de Pasqua va arribar a Rússia i va entrar a formar part dels costums de la Setmana Santa. Però la noblesa russa considerava un ou cuit poc digne dels seus exquisits paladars, i a algun cuiner se li va ocórrer buidar l'ou per un petit forat i omplir-lo

de xocolata calenta que se solidificava quan era dins. Amb el temps va desaparèixer la closca i es va conservar la forma de l'ou de xocolata, tot i que es va transformar en dues parts que acostumaven a amagar dins seu algun petit regal.

D'aquesta tradició provenen els famosos Ous de Pasqua dels tsars de Rússia creats pel joier *Fabergé*, joies úniques nascudes a Sant Petersburg i que varen ser un capritx dels tsars durant més d'un segle, convertits avui dia en sinònim de luxe extrem.

El costum dels ous de Pasqua es va estendre per tot el món i avui dia cap pastisseria deixar de col·locar, en aquesta època de l'any, algun ou de xocolata al seu aparador, que a Catalunya queden majoritàriament substituïts per les Mones i magnífiques figures que converteixen el treball de la xocolata en art. La pastisseria Escrivà de Barcelona és una clàssica en la confecció de mones de xocolata... tot i que no ho semblin pas!

Hi ha diverses varietats de mones, però les més actuals són les fetes amb pa de pessic que es va amb farina, ous i mantega, de crema cremada o amb massapà, però sempre guarnides amb els ous i les figuretes de xocolata. El normal és que el padrí la regali al seu fillol o fillola, des dels 2 anys fins als 12, que és l'edat en què antigament se solia fer la Primera Comunió. Sobre la mona s'acostumaven a posar tants ous com anys tenia el fillol/a. La Mona simbolitza un dia d'alegria i, per a molts, és el moment més esperat de la Pasqua, sobretot per als petits de la casa, en què s'hi barregen el simbolisme religiós de la Setmana Santa amb la celebració de l'arribada de la primavera.

És un dia en què la família es reuneix novament, després d'aquells dies del Nadal, per menjar-la plegats i gaudir de la companyia familiar. Què millor que celebrar-ho amb una bona dosi de dolç i xocolata?

Pau Sans, 24 - 08901 l'Hospitalet de Llobregat - Tel-Fax. 933 337 255
www.tcampellas.com

- VENTILACIÓ
- CLIMATITZACIÓ
- AÏLLAMENTS TÈRMICS
- SERRALLERIA

*Hotel-Spa
Golf -Pitch & Putt
Banquets*

www.canrafel.net
hotel@canrafel.net
reserves 93 650 10 05
08758 CERVELLÓ

Fleca El Llonguet

Major, 64 08758 CERVELLÓ Tel. 93 516 78 48 flecaellonguet@yahoo.es

- Ens fem el nostre pa i pastisseria
- Elaborem i cultivem un ferment propi per al pa
- Pa fresc i de qualitat
- Baguette al estil francès

- Coques dolces i salades
- Panets per festes infantils, etc...
- Couem durant el dia
- No utilitzem aditius artificials

OBRIM DIUMENGES I FESTIUS

MÉS DE CENT CINQUANTA ANYS AMB LES FAMÍLIES DE CERVELLÓ

Santa Anna, 1 (l'Ateneu)
08758 Cervelló

Tel. 639 552 841
www.cervellogermandat.org

Obert els dijous de 20 h a 21,30 h